

Atrain&Nord Kevät 2019

Romaanit

9789523154322 Kokkola, Ritva: Guttaperkkanukke

Ritva Kokkolan romaani *Guttaperkkanukke* kuvaa ajanjaksoa 1930-luvulta 1980-luvun lopulle. Maalaistaloon syntyy kaksoset, jotka heti syntymän jälkeen erotetaan toisistaan. Toinen jää äidille, toinen lähetetään isän mukana kauas kaupunkiin. Romaani kuvaa nuorten seksuaalista heräämistä ankarassa, eristäytyneessä ja uskonnon sävyttämässä kasvuympäristössä.

Guttaperkkanukke on traaginen kuvaus ihmiskohtalosta, jossa itsestä riippumaton elämän alku on ollut tuomittava rikos. Tämän varjo ja sen torjuminen vaikuttaa elämän valintoihin ja synnyttää valheellisen kulissin. Salaisuus kalvaa kuitenkin sisintä ja jättää arven: guttaperkkanuken kasvot ovat painuneet pysyville lommoille.

Romaani kertoo myös ystäväistä, jotka yrittävät ylittää oman paheksuntansa.

Ritva Kokkola on kemiläinen kirjailija, joka on toiminut englannin lehtorina. Hän on kirjoittanut myös rikosromaneja, novelleja, runoja sekä lasten- ja nuortenkirjoja. Taava Hakala sovitti ja ohjasi Kemin kaupunginteatteriin Ritva Kokkolan rikosromaanin *Kaupunginjohtajan kuolema*.

9789523154285 Perttu, Arvi: Poika, joka piirusti kaloja. Muistelmia kuolleesta ajasta

Arvi Pertun romaani kertoo hänen perheensä elämästä 60-luvun Petroskoissa. Se kuvaa aikaa, kun Neuvostoliiton 50-luvulla alkanut "suojasää" kylmenee. Lapsi kokee ja näkee tapahtumia, ja yrittää lapsen mielellään ymmärtää niiden syitä ja seurauksia. Nykyhetken kertoja taas palaa lapsuuteensa ja yrittää muistojensa, kirjeiden ja päiväkirjamerkintöjen avulla nähdä kokonaisuuden tai ainakin osan siitä – jotta ymmärtäisi paremmin itseään.

"Petroskoi on Suomesta katsottuna aika suuri ja lähellä, mutta Moskovasta päin se oli vain entisen pääkaupungin, Pietarin, Siperia, jonne tsaarien aikaan karkotettiin vähemmän vaarallisia kapinoitsijoita ja pannaan joutuneita aatelisia. Myöhemmin kaupungista oli tullut melkein suomalainen punikkien ja amerikkansuomalaisten toimesta. Kun valkosuomalaiset halusivat sitten liittää Äänislinnan valtakuntaansa, se muuttuikin yllättäen taas venäläiseksi. Lapsuuteni aikana tunsin itseni usein ulkopuoliseksi venäjänkielisessä ympäristössä, vaikka opinkin kielen nopeasti ja mielestäni hyvin. Siellä minä synnyin ja alkuun uskoin, että Lenin loi ihmisen."

9789523154308 Kovaniemi, Markku: Zorron yöstä

Eronneen, työttömän miehen elämä ei ole ruusuilla tanssimista, enemmänkin mennään ripaskaa nokkospusikossa. Vaivaa aiheuttavat niin eksät, äksät, virka- ja verkanaiset, äidit kuin elämän yleinen ankeus ja työttömyyden rasittaman yksityistalouden budjetoinnin vaikeus, tämä persaukisen pelimerkkien alituinen vähyys. Mutta vahva tahtohan vie tunnetusti vaikka läpi styroksin ja tätä tämä entinen kärppäkasvatti pitää ohjenuoranaan, kun päättää perustaa teatteriryhmän, vetää vasemmiston vaalivankkureita omalta osaltaan, toimia ja taistella, haluta haluta ja lopulta kaiken haluamisen pohjalta alkaakin paljastua elämän tragedia, jonka selviäminen sekoittaa pään mutta avaa samalla tien uudelleen todellisuuteen samalla kun menneisyyden jääkiekkoharrastuksestakin alkaa paljastua uusia piirteitä ja motiiveja.

Työn orjat Zorron yöstä nouskaa...

Markku "Mörö" Kovaniemi on oululainen kirjailija. Hän on saanut runoillaan J.H. Erkon palkinnon. *Zorron yöstä* on hänen esikoisromaaninsa.

9789523154315 Toivola, Armi: Kaivo

Kaivo jatkaa vuonna 2017 ilmestyneen Riihi-romaanin henkilöiden tarinaa.

Juhan ja Kaarinan perhe-elämä kolmen lapsen kanssa vaatimattomissa oloissa 60-luvulla Pohjanmaan Järviseudulla ei suju vaikeuksitta. Heidän elämänsä sekoittaa myös kaksi naapurin pientä lasta, jotka löytyvät liian usein kylätieltä nälissään ja vähissä vaatteissa. Lasten isä on viikot poissa, työkomennuksella Ruotsissa. Äidin käytös on outoa. Hän katoaa välillä salaperäisesti, ja uskoo pahantahtoisen hengen valloittaneen kotinsa ja haluavan kostaa menneisyyden tapahtumia. Naisen mielenterveyden ajatellaan järkkyneen, ja lopulta lapset otetaan huostaan. Järkyttävien tapahtumien kautta asiat saavat uuden käänteen.

Kylän vanhaan riiheen palaa yllättäen tuttu henkilö vuosien takaa. Ensimmäistä kouluvuottaan käyvä Teresa joutuu tekemisiin oudosti käyttäytyvän miehen kanssa.

9789523154162 Huhtala, Jarmo Perseennuolijan hirviseura

Herraseurue liikkuu harmaalla alueella muutenkin kuin metsästyksen sääntöjen suhteen – ja siinä on omat riskinsä... saalistajasta voikin tulla kaato!

Jarmo Huhtalan satiiri piirtää raadollisen lähikuvan suomalaisesta hyvä-veli-verkostosta. Ristikolla on erityisesti lappilainen vesivoimayhtiö ja sen lupa-asioita käsittelevä virasto.

Jarmo Huhtala toimii Lapin ELY-keskuksen ylitarkastajana.

Rikosromaanit

9789523154339 Rautiainen, Matti: Galleria Murha

Tunnettu kuhmolainen vaikuttaja Manfred Kilpinen ajaa humalassa autonsa ojaan ja kuolee välittömästi. Hetki tästä ja toinen Kilpinen siirtyy manan majoille, tällä kertaa kylmäverisesti murhattuna. Surmattu Göran Kilpinen löytyy kuhmolaisesta hotellihuoneesta yllään suojeluskunnan valkoinen hihanauha.

Lassi Lehtiö ja Riitta Vanhanen saapuvat Kuhmoon selvittämään kadonneeksi luultua Tiitisen listaa, mutta edessä on paljon mutkikkaampi juttu. Neljäs Lassi Lehtiö – Riitta Vanhanen -romaani jatkaa aiemmin ilmestyneiden Lallin perintö, Pyhän Yrjön varjo sekä Kuolema Punkaharjulla henkeä, jossa menneisyys seuraa ihmistä – hyvässä ja pahassa.

9789523154346 Kinnunen Seppo T.: Valkoinen paita

Hanna Virta on entisessä elämässään ollut sairaanhoitaja mutta on sattuneesta syystä kouluttautunut poliisiksi ja saanut viran kotipaikkakunnaltaan. Menneisyyden haamut eivät kuitenkaan jätä Hannaan kokonaan rauhaan. Ja vaikka paikkakunta on pieni, poliisilaitoksen arki on yllätyksiä täynnä. Kirja kertoo Hannan työuran ensimmäisestä vuodesta ja kuvaa hänen kasvuaan poliisin vaatimaan työhön.

Vaikka kirjan tapahtumat ovatkin kuvitteellisia, niissä on paljon tekijän omakohtaista kokemusta poliisiyöstä. **Seppo T. Kinnunen** on Lapin poliisilaitoksesta eläköitynyt apulaispoliisipäällikkö. *Valkoinen paita* on hänen esikoisteoksensa.

"Huolestuneena useasti seurasin millaisessa arkitodellisuudessa poliisi tekee työtään ja millaiseksi työ on lyhyessä ajassa muuttunut yhteiskunnassa tapahtuneitten arvojen, asenteitten ja vastakkaisuuksien koventumisten mukana. Mielihyvällä olen seurannut kuinka muuttuvassa ympäristössä poliisimiehet – lakitermi joka pitää sisällään myös samaa työtä tekevät naiset – ovat kehittyneet ammatillisessa osaamisessa yhteiskunnan muutoksen mukana. Pidän itsenäni onnekkaana saadessani palvella yhteiskuntaa yhdessä työhönsä pyyteettömästi sitoutuneitten työkavereitteni sekä esimiesteni että johdettavanani olleitten poliisimiesten kanssa. Suomen poliisi on hyvä poliisi!"

Runot, aforismit

9789523154353 Hyvärinen Olli, Plataanin alta yömajaan (kuvitus Matti Vainio)

Plataanin alta yömajaan on matka kulttuurimme juurilta tähän päivään eli totuuden jälkeiseen aikaan. Aforistis-lyyrillinen sanottava koettaa olla jättämättä ketään rauhaan, Vastuu jokaista painaa, kohti kehtoa tai hautaa.

Olli Hyvärinen, s. 1958, on moneen kertaan palkittu kirjailija ja suomentaja.

9789523154360 Aalto, Markku, Tulee parempaa

Markku Aallon yhdeksäs runokokoelma *Tulee parempaa* on kirja pimeyden ja valon rajamailta, läpitunkemattomiksi hämärtyvistä päivistä ja kirkkaina leimahtavista järjettömän toivon kipinöistä.

Nuortenkirjat

9789523154377 Kumara-Moisio, Taru, Ihmistaimet

Tarina sijoittuu vuoteen 2119 ja kertoo opiskelusta avaruudessa, ensirakkaudesta, elämänsuunnan ja identiteetin etsimisestä sekä oikeudesta tehdä omia valintoja. Päähenkilö Una on 15-vuotias arka tyttö, joka oppii avaruusvuosiseikkailunsa aikana uskomattomia asioita itsestään. Teos herättelee erityisesti teinityttöjä kiinnostumaan tekoälystä ja maailmankaikkeudesta viihdyttävällä tavalla. Romaani on suunnattu yläasteikäisille ja hiukan vanhemmille.

Taru Kumara-Moisio on ylöjärveläinen äidinkielen ja kirjallisuuden opettaja sekä kirjailija. Häneltä on julkaistu yksi realistinen aikuisten romaani, *Maan vetovoima*, vuonna 2014. Lisäksi oivaltaviksi kiitettynä fantasia- ja scifinovellejani on julkaistu lehdissä ja *Osuuskumma*-kustannuksen antologioissa. Hänen novellejaan on myös käännetty espanjaksi, englanniksi ja ruotsiksi.

9789523154384 Aho, Marja, Loukuttaja

Usva on luokan hyljeksitty, kissanpissalta haiseva kummajainen, joka vapaa-ajallaan haluaa mieluummin loukuttaa pakkasessa värjötteleviä kulkukissoja, kuin osallistua luokan rientoihin. Hän haluaisi palavasti puhua eläinten oikeuksista eläinsuojeluneuvojana toimivan, löytöeläintaloa pyörittävän äitinsä tavoin, mutta häneltä

puuttuu rohkeus sanoa epäkohdista ääneen. Hän tietää, että jos hän koulussa avaisi suunsa kertoakseen Jennalle ja luokan muille tytöille mielipiteensä näiden huonosta lemmikkien kohtelusta, saisi hän koko luokan ivat päälleen. Koulun ruokalassa hän katsoo surullisena, kun muut syövät lihaa. Hän haluaisi kertoa kaikille, millaisissa oloissa tuotantoeläimet joutuvat elämään.

Usva ihailee isosiskoaan Unnaa, muiden mielipiteistä vähät välittävää aktivistia, joka luontoa ja eläimiä suojellakseen ja niiden kaltoinkohtelulle huomiota saadakseen on valmis vaikka köyttämään itsensä kettingillä puuhun tai turkistarhan oveen. Usvan isäpuoli Ii-Pee yrittää valaa arkaan tyttöön itseluottamusta puujalkavitseillään ja rennolla elämänasenteellaan.

Usvan rohkeus ja ääni ovat kadoksissa, kunnes eteen tulee tilanteita, jotka pakottavat hänet avaamaan suunsa ja pihisemään ilmoille mielipiteensä. Siitä rohkaistuneena hän puuttuu Jennan eläinten kohteluun ja huomaa löytäneensä sen, mikä on piilotellut aivan liian kauan syvällä hänen sisuksissaan – oman äänensä.

Lastenkirjat

**9789523154391 Honkakoski, Päivi (teksti) ja Kenakkala, Henna (kuvitus):
Avarusseikkailu**

Kaikki alkaa vähän vahingossa, kun Tuukka ja Marianne löytävät avaruuskaukosäätimen. Siitäpä kuitenkin syntyy hurja seikkailu, sillä samaan aikaan on suomalainen astronautti kadonnut Mars-planeetalla. Lasten matka vie planeetalta toiselle, ja jokaisella taivaankappaleella on oma yllätyksensä.

9789523154407 Aho, Henry: Harmonia Farmi

Maankuulu trubaduuri Mikko Luustonen tulee esiintymään Harmonia Farmin eläimille! Mutta farmillahan asiat eivät koskaan mene suunnitelmien mukaan. Hulkki-hevonen ja Saparo-porsas joutuvatkin hengenvaaraan, kun yrittävät pelastaa Mikon esityksen.

Tietokirjat

9789523154155 Ylitalo, Jaakko: Karvalakimiehet ja muita muisteluita

Ei oikeutta maassa saa, ken ei itse sitä hanki. Tähän tulokseen tulivat Kemijokivarren miehet 1979 marraskuussa, ja lähtivät Helsinkiin päättäen, että takaisin ei tulla ennen kuin on saatu selkeä ratkaisu Kemijoen sulkemisesta johtuviin kalakorvauksiin.

Karvalakkimiehet saivat kimmokkeen oikeusministeriön valtaukseseen Kojjärven pienen lammen tai ”rapakon”, niin kuin silloinen Lapin maaherra totesi, suojelijoiden kansalaisaktiivisuudesta ja esimerkiksi, miten median avulla voidaan vaikuttaa poliittiseen päätöksentekoon. Karvalakkimiesten tarina on kerrottu oikeilla nimillä ja siten kuin sen käytännön järjestelyistä vastannut ja itse mukana ollut tarinan kirjoittaja on tapahtumat kokenut. Maailma on yhden ihmisiän aikana muuttunut rajusti ja muutos jatkuu. Kirjassa on lyhyitä itsekoettuja ja vanhempien sukupolvelta kuultuja tapahtumia ja tarinoita sekä metsäkylän pojan nuoruuden ajan muistoja metsä- ja uittotöistä. Varsinaisen työrupeaman kirjoittaja on tehnyt Lapin maakuntaliiton ja Lapin liiton edunvalvontatehtävissä. Noilta ajoilta on jäänyt mukavia muistoja ja tosikertomuksia. Poliitikkaa tekevät sittenkin vain aivan tavalliset ihmiset.

9789523154414 Räsänen, Simo: Aurinko ja kuu. Kirjoitelmia naisista ja miehistä, sairaudesta ja terveydestä.

Kirja kertoo vanhenevien naisten ja miesten elämästä ja vanhuuden mukanaan tuomista vaivoista, mutta näkökulma on kevyt, omakohtainen ja humoristinen. Aiheestaan huolimatta *Aurinko ja kuu* on hyvän olon kirja, joka varmasti herättää ajatuksia, mutta ennen muuta sen tarkoituksena on tuottaa lukijalle hupia ja hyvää mieltä.

9789523154421 Jómin saaren viikinkien saaga (suomentanut Sirpa Aalto)

Noin vuoden 1200 tienoilla kirjoitettu *Jómsvíkinga saga* kertoo viihdyttävän tarinan Jómin saaren viikingeistä ja heidän seikkailuistaan.

Jómsviikinkien tarina kietoutuu historiallisiin henkilöihin ja tapahtumiin, mutta mukana on myös henkilöhahmoja, jotka lienevät fiktiivisiä ja tapahtumia, joihin liittyy esimerkiksi yliluonnollisia ilmiöitä. Jómsviikingit perusti saagan mukaan tanskalainen ylimys Pálnatóki, joka ei ole historiallinen hahmo. Saagan mukaan Jómin saari sijaitsi jokisuistossa vendien eli länsislaavien alueella. Nykyisen Oder-joen suistossa Puolan puolella Saksan rajalla on Wolinin saari, joka on todennäköisin ehdokas Jómin saareksi.

Jómsviikingeistä tekee poikkeuksellisen heidän tiukat lakinsa, jotka Pálnatóki sääti. Lakien mukaan jómsviikinkeihin ei otettu alle 18-vuotiaita miehiä eikä myöskään vanhuksia; miehet eivät saaneet ottaa saalista itselleen ryöstöretkiltä, vaan kaikki jaettiin; heidän tuli puolustaa toisiaan ikään kuin he olisivat veljiä; he eivät saaneet poistua linnoituksesta muutamaa päivää pidemmäksi; he eivät saaneet pitää linnoituksessa naisia.

Jómsviikinkien toiminnassa kiteytyy maskuliininen viikinkikulttuuri: vahva yhteys miesten välillä, uho ja kunnian tärkeys. Kun kuningas Svein Kaksiparta kutsuu jómsviikingit juhliin ja saa humaltuneet miehet uhoamaan, että he hyökkäävät Norjaan ja

voittavat Sveinin vihollisen jaarli Hákonin, kyseessä on juuri miehinen uho. Koska jómsviikingit ovat julistaneet hyökkäystä ääneen, heillä ei ole mitään muuta kunniallista tapaa poistua tilanteesta kuin lähteä lupaamalleen sotaretkelle Norjaan.

Jómsviikinkien historia kiinnostaa edelleen, koska se sisältää kaikkea sopivasti: se on sankaritarina, joka kietoutuu historiallisiin tapahtumiin ja henkilöihin. Siinä on seikkailua, romantiikkaa ja huumoria.

FT **Sirpa Aallon** suomennos perustuu Jómsvíkinga sagan vanhimpaan tunnettuun käsikirjoitukseen, joka on ajoitettu 1200-luvun loppupuolelle.

9789523154445 Gardi, René: Puoris Päivä (suomennos Heikki Annanpalo)

Sveitsiläinen René Gardi oleskeli Lapissa kesinä 1937 ja 1938 ja oli kesällä 1936 ajanut autolla Helsingistä Tornioon. Näiden matkojen tuloksena syntyi matkakertomus, joka kertoo erityisesti kohtaamisista Tenojokilaakson saamelaisten kanssa. Kuuluisa sveitsiläiskustantaja Haupt julkaisi Puoris Päivän vuonna 1939.

Nyt julkaistava Heikki Annanpalon suomennos sisältää myös alkuperäisen kirjan valokuvat ja piirroksat.

René Gardi syntyi Bernissä 1.3.1909. Hän julkaisi 12 nuortenkirjaa ja 34 matkakirjaa ja teki lisäksi viisi elokuvaa. Gardi sai useita kirjallisuuspalkintoja, ja Bernin yliopisto promovoivat hänet kansatieteen kunniatohtorikseen vuonna 1967. Hän kuoli maaliskuussa 2000.

9789523154186 Peltonen, Leila: Nukketeatterintekijänä Lapissa – pohjoista nukketeatterikulttuuria 1940-luvulta tähän päivään

Nukketeatterin tekijänä Lapissa – pohjoista nukketeatterikulttuuria 1940-luvulta tähän päivään kertoo nukketeatteritaiteen ja sen tekijöiden kiehtovaa tarinaa Lapissa seitsemänkymmenen vuoden ajalta. Lappilaisen nukketeatterin edelläkävijä oli Helsingistä Rovaniemelle vuonna 1921 muuttanut kirjailija *Annikki Setälä*, joka perusti *Lapin nukketeatterin* vuonna 1948. Toimiessaan sodan jälkeen kansainvälisen kveekariliikkeen työntekijänä Setälä omaksui nukketeatterioppeja tunnetuilta ulkomaisilta nukketeatteritaiteilijoilta Saksassa, Ranskassa ja Amerikassa. Hänellä oli syvä ymmärrys nukketeatterin kulttuuriulottuvuuksista ja historiasta.

Setälän seuraajia ovat olleet rovaniemeläiset harrastajanukketeatterit *Kuukkeli* ja *Kaarnikka*. Niiden jatkumona syntyi kolme ammattiteatteria: *Leila Peltosen Matkalaukkuteatteri*, *Reino Tuukkanen Staalomaa* ja *Eila Heinosen Keminmaahinen*. Uusin Lapin ammattiteattereista on rovaniemeläissyntyisen, Turun taideakatemian nukketeatterikoulutuksesta valmistuneen *Johanna Salon* vuonna 2012 Rovaniemelle perustama *Nukketeatteri Liikutus*. Lähes kaikissa Lapin kunnissa yksittäiset harrastajat ja ryhmät, lapset ja aikuiset, ovat tehneet nukketeatteria kirjastojen tai kansalaisopistojen suojissa. Saamelaisen kulttuurin perinteisiä tarinoita ja aiheita on suomennettuina

ollut usean lappilaisen nukketatterin ohjelmistossa.

Saamelaisista nukketatterintekijöistä kirjassa esittäytyy lähemmin kaksi: kemiläinen kirjailija *Siiri Magga-Miettunen*, jonka juuret ovat Inarin Kutturin kylässä ja näyttelijä-lastenkirjailija *Irene Länsman*, joka on kotoisin Inarin Angelista. Molemmat käyttävät nukketatterin keinoja kertoessaan omia tai perinteisiä tarinoita omalla äidinkielellään.

Pohjoisessa kansainvälinen vuorovaikutus on ollut itsestäänselvyys: Barentsin alueen nukketatteritoimijoiden verkosto on tuottanut 1990-luvulta lähtien tasokkaita festivaaleja ja koulutustapahtumia yli rajojen. Vuonna 2006 käynnistynyt *Seitsemän soolo!* -festivaali on tuonut kansainvälisiä esiintyjä Rovaniemelle joka toinen vuosi. Lappi on myös ollut suosittu kiertueiden kohde muualla Suomessa toimiville nukketattereille, kymmenentuhannet lappilaiset ovat vuosien varrella saaneet nauttia näiden teattereiden vierailuesityksistä.

VTM, teatteri-ilmaisun opettaja **Leila Peltonen** (s. 1943) on kulkenut pitkän ja monivaiheisen tien helsinkiläisestä teatteriharrastajasta ja televisioesiintyjästä nukketatterin ammattilaiseksi Lappiin. Hän on uransa varrella usein kuullut kysymyksen: Miksi ihmeessä teet nukketatteria? ja pyrkinyt vastaamaan siihen omalla työllään. Peltosen sooloteatteri, Matkalaukkuteatteri, kiersi Lappia ja muuta maailmaa yli kolmekymmentä vuotta. Sukupolvenvaihdoksen jälkeen työtä jatkoi tytär Johanna Peltonen. Taiteellisen työn rinnalla Leila Peltonen on tehnyt nukketatteritaidetta tunnetuksi kirjoittajana, opettajana, kansainvälisten festivaalien järjestäjänä ja Lapin läänintaiteilijana. Nukketatterialan kehitykseen hän on ollut aikanaan vaikuttamassa mm. Suomen Uniman hallituksessa ja Kansainvälisen nukketatteriliiton UNIMAn (Union Internationale de la Marionnette) edustajistossa. Peltoselle on myönnetty Rovaniemen kaupungin taidepalkinto vuonna 1987 ja Lapin läänin taidepalkinto vuonna 1996.